

Títol: Sense llençols

*Si el hombre pudiera decir lo que ama,
Si el hombre pudiera levantar su amor por el cielo
Como una nube en la luz*

Luis Cernuda

Ahir a la nit va morir l'àvia.

Quan hi penso, el primer que em ve al cap és la seva imatge plegant llençols al menjador de casa. Per fer-ho, lligava dues puntes aprofitant algun dels cargols que subjectaven els estants de la prestatgeria que presidia l'estança. Jo tenia quatre anys. Era una prestatgeria enorme, blanca, de conglomerat i xapat de melamina, tota plena de llibres. Un cop nuades les dues puntes, agafava les de l'altre extrem del llençol, es col·locava a l'altra banda del menjador, just darrera de la taula, i despleguava tot el llençol damunt del meu cap. Recordo els seus braços movent-se amunt i avall fins aconseguir estendre bé la roba. Era un moviment delicat però decidit. El llençol s'inflava i es desinflava cada cop que pujava i tornava a baixar lentament sobre meu. Recordo com si fos ara la llum transparent dels raigs de sol a través de la roba neta, la casa s'omplia d'una claror nívica, brillant als ulls, que s'espargia per les parets. El menjador es transformava en un mar d'ones blanques. Des del seu fons, escoltava les rialles de l'àvia a la superfície, llunyanes i properes alhora, ben bé com si estigués sota l'aigua. Mai no he vist ningú riure d'aquella manera com quan l'àvia reia en fer volar els llençols damunt del meu cap. Tan oberta, tan honesta; i també tan trista. L'àvia no deixava de moure els braços i de repetir quelcom semblant a que cal començar el dia respirant frescor o que corri l'aire perquè faci net, deia, no recordo bé les paraules exactes. Cada cop ho deia més alt, però amb la veu continguda, com si fes un esforç per retenir les ganes de cridar. Les rialles. El que no oblidó són les seves rialles, que semblaven eixamplar encara més el sostre de casa. Quan l'àvia reia, el feia

desaparèixer i tots dos, ella i jo i ningú més, érem lliures en ple mar obert. Abans de morir, ja feia massa anys que l'àvia no plegava llençols com llavors.

Fes sol o ploués, l'àvia plegava llençols cada dia. Ho feia sempre a primera hora del matí. No passaven dues nits seguides sense que l'àvia no canviés la roba dels nostres llits. Tot i així, no entenia d'on sortien tants llençols; a casa sols érem ella i jo. En morir els pares, l'àvia es va fer càrrec de mi. La veritat és que de la seva mort no en recordo gairebé res, tan sols el trasbals de la trucada de la Direcció General de Trànsit en plena matinada i l'àvia posant-me l'anorac damunt del pijama per anar a l'hospital. Tota la família va posar el crit al cel quan ens van veure entrar per la porta d'urgències. El tiet Julià va voler discutir amb l'àvia sobre la idoneïtat de la meva presència, però l'àvia no el va deixar. El seu germà era de les persones que sempre tenen ganes de discutir i l'àvia ja feia temps que va decidir no discutir amb ningú. No en recordo res més. Aquella nit, els metges no ens van deixar veure els cossos. L'àvia, però, mai no va deixar de parlar-me dels pares. Quan em mostrava fotos on hi apareixien, els pares eren per a mi com una presència imaginada, no van ser mai un record de quelcom físic, real. Des d'aquella nit, la primera que vaig dormir a casa de l'àvia, allò que mai no he oblidat és l'olor de llençols nets que m'envoltava a l'hora de ficar-me al llit. La memòria pot ser injusta, o sàvia.

L'àvia era una persona extremadament endreçada i mai no deixava res pel mig. Un cop plegats, no podia veure la pila dels llençols damunt del sofà o d'alguna cadira ni un minut. Un dia, encara no deuria haver fet els 5 anys, vaig preguntar-li on els desava. Sentia curiositat per saber on anava a parar aquella pila tan alta de llençols. A la seva habitació l'àvia hi tenia un armari no gaire gran, amb les portes de vímet i amb tan sols dos calaixos a la part de baix.

Quasi sense mirar-me, com qui té la ment ocupada en una altra cosa, l'àvia em va dir que "al seu armari". Un dissabte que es va passar tota la tarda plovent de manera feixuga i sense interrupció, l'àvia es va quedar adormida al sofà. Vaig aprofitar per anar a la seva habitació amb la intenció de satisfer la meua curiositat. Aquella tarda, però, lluny de resoldre's, el misteri es va fer més evident perquè, tot i regirar els calaixos -amb molt de compte de no canviar l'ordre de l'àvia- no hi vaig trobar ni rastre dels llençols.

Vivíem en un pis molt assolellat del carrer Providència, encarat a sud. Ens hi vàrem traslladar poc després de la mort dels pares. L'àvia volia començar de nou i per això va triar una finca de nova construcció, d'estètica racionalista típica de principis dels anys 70. L'endemà de la mudança, quan el pis era encara tot ple de caixes per desembalar, el primer que va fer l'àvia va ser col·locar els llibres a la prestatgeria blanca del menjador. Hi va dedicar tot el dia. Recordo que amb els anys els llibres dels prestatges al costat del finestral que donava al balcó tenien el llom descolorit pel sol. No recordo, però, cap títol. Mai no me'n vaig llegir cap, i tampoc no ho faré ara. Imagino que quan vagi al pis a recollir les seves coses, els ficaré tots en capses i els hi vendré a pes a la Glòria, la propietària de la llibreria de vell del barri. La Glòria és una dona vella, amb la pell groguenca i rugosa com el paper dels llibres que s'amunteguen caòticament a la botiga. L'àvia s'hi passava hores remenant llibres i xerrant amb la llibretera. La Glòria fuma com un carreter, sempre la veus amb una cigarreta penjant dels llavis. Fa uns anys alguns veïns van voler denunciar-la a l'ajuntament perquè el local no complia la normativa antiincendis. En saber-ho, l'àvia es va enfadar molt i em va dir que hi ha gent que no s'hauria de preocupar tant dels altres i més d'ella mateixa. Estic segur que així que la

Glòria em vegi entrar per la porta em dirà que viu gràcies a la insensibilitat dels qui com jo es venen els llibres a pes i de la sensibilitat dels qui encara compren llibres oblidats, com l'àvia. És una de les seves frases predilectes. Però sé que en el fons no em tirarà en cara que els vengui, perquè també sap que en el fons l'àvia no els hi va tenir mai vertadera estima. De fet, mai no em va invitar a llegir-los. En una ocasió vaig preguntar-li si se'ls havia llegit tots i em va respondre que temia que si, que malauradament havia tingut prou temps i prou soledat per fer-ho. Em fa l'efecte que la Glòria era l'única persona en qui l'àvia confiava de debò. Per aquest motiu no m'ha estranyat que no hagi passat per l'hospital, tampoc esperava trobar-me-la.

La prestatgeria del menjador semblava créixer cada dia més. L'àvia va haver de reforçar-la a la paret amb unes cantoneres metàl·liques, col·locades estratègicament en els punts que suportaven tot el pes. Aquell matí vàrem suar de valent per collar totes les cantoneres. Quan vam acabar de collar l'última, l'àvia es va quedar una estona llarga asseguda a terra, estintolada a la paret, mirant la prestatgeria immòbil, sense dir res. Semblava que estigués mirant-se en un mirall i no hi trobés reflectida la seva imatge. Cada dia hi contenia més coses, no tan sols llibres. Si volia trobar qualsevol cosa de casa, una joguina o els vinils de música o els didals i fils de cosir, sabia que la trobaria a la prestatgeria. No hi havia, però, cap fotografia. Tampoc a la resta de la casa. L'àvia em deia que no necessitava cap fotografia meva perquè ja em veia cada dia. I la resta de persones?, vaig preguntar-li. No n'hi ha tantes com per què no les pugui recordar, em va respondre.

L'àvia era d'aquelles persones que et fan sentir segur al seu costat. Encara que no et mirés directament, et senties a recer dins del camp del seu

esguard. El seu rostre era afable, de faccions suaus, amb uns ulls petits i de mirada ampla. Semblava cobert per un tel invisible d'aflicció que s'hagués abatut sobre seu sense ella voler-ho. Aquella aflicció, però, quasi imperceptible, no la feia una dona absent. Jo sabia dins meu que l'àvia sempre hi era encara que no hi fos. Els divendres a la tarda era l'únic dia que l'àvia no em recollia a la sortida de l'escola. La mare d'un company, en David, m'acompanyava fins a la llibreria de la Glòria, on l'àvia em recollia quan ja s'havia fet de nit. Si li preguntava on havia anat, l'àvia em responia amb alguna tasca quotidiana, fer la compra o anar al banc, sense voler donar-li cap importància. Com quan vaig preguntar-li pels llençols.

L'àvia era una dona de mides grans. Alta, amb les espatlles amples i l'esquena forta, amb uns braços i unes cames fibrades, l'àvia tenia complexió de nedadora, tot i que, que jo sàpiga, mai havia practicat cap esport. Si no la conegués, diries que era una atleta retirada, d'aquelles que fa anys han deixat l'alta competició però el seu cos encara conserva les restes d'un passat gloriós i competitiu. L'abandó per arribar primera a la meta, però, ha estat fet a consciència i per aquest motiu el cos es mou amb tranquil·litat, sense presses. S'ha acceptat, no hi ha cap lluita dins seu. L'àvia tenia una boca generosa, que obria tota quan reia i mostrava unes dents blanques, encerclades per uns llavis fins i lleument rosats. Recordo les seves mans, grosses, amb un palmell llis i uns dits llargs, però arrodonits, sense que es marquessin els artells. Recordo que pensava que amb aquelles mans l'àvia podia arribar a tot arreu, que res s'escapolia dels seus dits. Tot i la seva grandària, eren unes mans tendres, que semblaven no prémer res amb força, però amb uns moviments precisos, cada dit al lloc exacte perquè mai res caigués d'aquelles mans delicades. En

general, tots els moviments de l'àvia eren delicats i fermes al mateix temps. La seva complexió atlètica encara ressaltava més la feminitat dels seus moviments. Recordo com ajuntava i arronsava les cames per asseure's amb els peus a sobre del sofà. Aquelles mans amb els dits allargats i molsuts no paraven de pentinar els seus cabells curts i poblats de canes; començaven des del principi del front i quan arribaven al final del clatell els premien amb força, com si no volguessin que se n'escapés cap ni un. Recordo que em sorprenia que l'àvia dugués els cabells més curts que el seu net i que els meus companys de classe. L'àvia mai se'ls va tenyir, la recordo amb els cabells curts i cada cop més grisos, però mantenint sempre una aparença de fortalesa i vitalitat.

Recordo l'àvia sempre sola. O amb mi. Però els nets, tot i que puguin ser estimats com un fill, no compten com a companyia per a una dona. Això ho he après amb els anys. Malauradament, llavors no n'era conscient.

Un d'aquells matins en què la nit abans l'àvia havia posat una rentadora, em vaig llevar esperant compartir de nou amb ella el ritus dels llençols. Em vaig llevar i vaig anar cap al menjador decidit a prendre el cistell de vímet de la roba neta, però el cistell no hi era. No el vaig trobar sobre la catifa, on l'àvia sempre el col·locava un cop havia recollit la roba de l'estenedor. Era el darrer que feia abans d'anar-se'n a dormir, després de deixar-me al meu llit. Jo m'adormia escoltant el so de les seves passes del menjador al safareig, on teníem l'estenedor. Em vaig quedar aturat una estona sense saber què fer. La casa era en silenci, era molt estrany, l'àvia no se'n podia haver oblidat. No recordo quin dia de la setmana era, però imagino que deuria ser cap de setmana perquè tampoc es sentien els veïns. Vaig tornar enrere i vaig travessar el

passadís fins a la cuina. L'àvia no hi era. Desconcertat, em vaig quedar al llindar de la porta. La cuina era estreta, amb un enrajolat que formava un mosaic de rajoles marrons i blanques a les parets i al terra, fet que semblava allargar encara més el trajecte fins a l'eixida del safareig. Vaig agafar aire i vaig caminar decidit per sobre d'aquell taulell d'escacs sense peces fins arribar a l'eixida i obrir sense aturar-me la porta de vidre opac que la tancava. De sobte, davant meu van aparèixer els llençols estesos voleiant en el buit amb la brisa suau que s'aixecava a primera hora del matí. Me'ls vaig quedar mirant una bona estona, assossegat per aquell lleu moviment. A cada alenada, les puntes es plegaven sobre si mateixes amb uns moviments flonjos i mig endormiscats. Semblava un ball quan la música s'ha acabat i la darrera parella de ballarins es manté en mig de la pista, aliena a tot, balancejant-se quasi sense moure els peus. Quan el vent bufava una mica més fort, els llençols es fregaven amb els barrots de ferro rovellat de la barana del safareig. El polsim del rovell, de color de préssec madur, que s'adheria als llençols, era el que l'àvia espolsava amb el moviment enèrgic dels seus braços als matins. Però, no aquell. Recordo que vaig col·locar una capsula vella de fruita al costat de la barana per enfilar-m'hi i poder despenjar un dels llençols. Vaig sortir de la cuina caminant enrere, amb el llençol agafat per les puntes i arrossegant-lo sobre les rajoles marrons i blanques de la cuina sense deixar de mirar el ball de la resta de llençols de l'estenedor. En assolir el passadís, vaig anar directe a l'habitació de l'àvia. Ajaguda al llit, em va semblar que estava plorant. "Estic bé, fill, no t'amoïnis. Ves al menjador que ara plegarem els llençols." Vaig obeir sense fer preguntes. Al cap de no res, l'àvia va venir, em va acaronar en passar vora meu sense aturar-se i va lligar les dues puntes del llençol a la prestatgeria. Tot i el seu

esforç per evitar-ho, les llàgrimes van pujar-li de nou als ulls. Jo no vaig dir res. De seguida l'àvia va començar a fer volar el llençol i les llàgrimes van desaparèixer. Seriosa, em va dir que aquell seria el darrer cop que plegàvem llençols, que jo ja era massa gran i que ella tenia massa feina per entretenir-se tant. Pel to de la seva veu, feble i entretallat, vaig saber que l'àvia no volia dir-me el que m'estava dient, però no vaig insistir. Els seus ulls tornaven a estar plorosos.

Aquest matí he anat a casa de l'àvia. Feia temps, massa temps, que no passejava pel carrer Providència. Quan he entrat al pis, sols obrir la porta m'he dirigit a la seva habitació. Em guiava una mena de convenciment, de certesa intangible. He encès el llum perquè la persiana de la finestra era baixada i no entrava la claror del dia. He obert les portes de vímet del vell armari de l'àvia i hi he trobat una caixa de cartró mig oberta plena de llençols; tots impecablement plegats. Aquest cop, si que els he trobat o, millor dit, aquest cop l'àvia si que m'ha deixat trobar-los. En una de les puntes, els llençols tenien brodat amb lletres minúscules de fil vermell un nom, Aurora Reguan. Després de tants anys, mai fins avui m'hi havia fixat. En desplegar el darrer dels llençols han caigut a terra dos bitllets d'avió descolorits sense fer servir i a nom de la meva àvia i de l'Aurora Reguan. La tinta estava quasi esborrada i no es podia llegir la destinació, però si que he aconseguit llegir la data: 17 de març de 1971, el dia que van morir els pares. De cop, ho he entès tot. Com la lluna que pren la seva claror al sol, tot l'amor que l'àvia m'havia lliurat era un amor manllevat i ja era massa tard per retornar-lo a la seva propietària. O potser no.

És per aquest motiu que ara sóc en el darrer tren de Rodalies del dia camí de Vilassar de Mar, i no sóc a l'enterrament de l'àvia. Segur que hi serà tota la gent que no en sap res d'ella, que desconeixen i desconixeran sempre la seva veritable raó per viure, la persona a la qual va estimar cada dia de la seva vida. Plogués o fes sol, fos hivern o fos estiu, com quan plegàvem llençols al menjador de casa. L'amor que la feia llevar-se cada dia i que, excepte jo fins aquest matí, ningú va desvetllar mai. De totes maneres, l'àvia odiava els capellans i les creus, i estic segur que no hauran respectat ni això. Falten dues parades per arribar. Tots els llençols que he trobat a la caixa encara conservaven l'etiqueta d'on havien estat comprats, una botiga de roba de casa de Vilassar de Mar. És l'únic que tinc i ves a saber si ni tan sols encara existeix aquesta botiga. No sé si trobaré l'Aurora Reguan, si encara és viva i tampoc sé què seré capaç de dir-li si la veig. Falten dues parades i encara no sé què puc dir, què es pot dir quan ets davant d'algú amb qui tens un deute que saps que mai no podràs satisfer. Tinc por de no trobar les paraules i tinc por que ella tingui massa paraules per llençar-me. Alhora, però, tinc la sensació que fa molt de temps que m'espera, que aquest petit llarg viatge ja estava programat des de temps ençà. L'àvia mai no deixava res a l'atzar. Tota una vida basada en la meticulositat del dia a dia per protegir el seu amor i precisament quan ja no hi és trobo els llençols, el nom brodat, els bitllets. Em fa l'efecte que estic seguint les instruccions que l'àvia havia deixat preparades, que avui jo sóc el missatge i el missatger, que la meva presència davant de l'Aurora Reguan li farà saber que la persona que tots dos havíem estimat ha mort.

Tots dos vàrem estimar l'àvia, però sols a mi em van deixar fer-ho. L'àvia ens va estimar a tots dos però sols van deixar-la estimar-me a mi. Si sóc capaç d'estimar és perquè l'àvia va estimar l'Aurora Reguan.

Avui és divendres i duc llençols nets sota el braç.

